

104597

den 25. juli 1939.

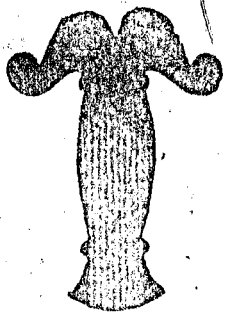
Stf. Partiledaren Per Dahlberg,
S t o c k h o l m.

Svenske kamppelle!

Jeg takker på det hjerteligste for den oversendte artikkel til Stornordisk Samband. Jeg har planlagt sept./okt. nummeret som et spesialnummer vedr. Nordens stilling til de utenrikspolitiske forhold. Som en av hovedartiklene i dette nr. vil din artikkel bli inntatt. Det er meningen samtidig å søke å få et innlegg fra dansk og muligens også islandsk hold.

Jeg sender en sen men velment og hjertelig takk for de hyggelige og interessante dager i Malmø.

Med nordisk hilsen

SVENSK-SOCIALISTISK SAMLING

MARKVARDSGATAN 5 — TEL. 23 37 35 — POSTGIRO 42638

Partiledningen

PD

STOCKHOLM den 17 juli 1939.

Generalsekreterare Rolf Fuglesang,
O s l o .

Norske kamrat!

Äntligen sänder jag dig nu den artikel för "Stornordisk Samband" ,
lovade dig i Malmö i pingstas. På grund av att jag varit ganska upptagen
tidigare i sommar har det inte kunnat ske förr. Till sist hoppas jag bli
att du får någon glädje av artikeln.

Med nordisk hälsning

Pär Dahlberg.

Nordens neutralitet.

I ungefär ett års tid har nu pressen nästan dagligen varit fylld med alarmerande artiklar som siar om ett snart förestående krig. Ingen realistisk betraktare kan heller förneka att den storpolitiska situationen f.n. är synnerligen allvarlig. Den avspänning som i och med münchenöverenskommelsen förra hösten inträdde efter den tjeckisk-tyska krisen blev icke den av många väntade begynnelsen till en långvarig fredaperiod för vår världsdelen, och just idag äro motsättningarna ute i Europa större och mera hotande än någonsin. Liksom före världskriget ha stormakterna delat upp sig på två mot varandra riktade, mer eller mindre hållfasta koalitioner, och den obetydligaste händelse kan bli gnistan som sätter eld på de många hopade politiska brandämnena. Även över Nordens stater och folk har den internationella maktkampen kastat sin dystra slagskugga, och det stora problemet är om vi nu liksom 1914 skola kunna bevara vår neutralitet och hålla oss utanför en ev. ny storkonflikt.

Orsakerna till varför Norden nu måste räknas till de storpolitiska riskzonerna äro företrädesvis av ekonomisk och strategisk art. Som ett praktiskt exempel härpå kan man hänvisa till den allbekanta betydelse som den svenska malmexporten har för den tyska råvaruförsörjningen, en omständighet som under krigstid gör det till en direkt livsnödvändighet för Tyskland att ej få denna tillförsel avskuren. För sistnämnda lands potentiella motståndare ter sig däremot givetvis denna eventualitet som i högsta grad eftersträfvansvärd. Vid en dylik konflikt skulle även nödvändigheten att militärt behärska Östersjön kännas som ett behov av första ordningen för båda sidor. Det vill med andra ord säga att vi måste räkna med möjligheten av en kapplöpning mellan stormakternas flottor och flygvapen till strategiska nyckelpositioner här uppe i Norden, vilkas innehav skapar en oundgänglig förutsättning för nedkämpning av motståndaren. Hit hör t.ex. Åland, Gotland, den svenska sydkusten, de danska sunden och de norska fjordarna (Narvik!). Som bevis på den skandinaviska västkustens hotade läge kan anföras det ultimatum som Sverige, enligt vad det på inofficiella vägar sipprat ut, fick mottaga under septemberkrisen förra året, med krav på att vi vid ett ev. krigsutbrott ögonblickligen skulle inställa malmutförseln till Tyskland under risk för att Göteborg i annat fall skulle bombarderas. För att ge eftertryck åt detta krav lägo samtidigt delar av Home Fleet strax utanför Skagen, medan den ryska flottan uppehöll sig i närheten av de isländska farvattnen. Och vi kunna vara övertygade om att detta hot återkommer vid en ny stormaktskonflikt, såvida vi icke ha tillräckliga mi-

litära maktmedel att betaga även en stormakt lusten att söka få oss att dansa efter dess pipa.

Den största faran för Nordens oavhängighet och politiska handlingsfrihet kommer emellertid österifrån. Ryssland har sedan gammalt siktat åt nordväst, över Finland mot de svenska malmfälten och de norska hamnarna, och detta imperialistiska drag har ytterligare förstärkts sedan det förvärlts med bolsjevismens världsrevolutionära planer. Den långa rad av militära operationsbaser och flygstödjepunkter som Sovjetunionen låtit bygga utefter den finländska östgränsen tjäna uppenbarligen rent offensiva syften, och detsamma kan sägas om den nya vita havs-kanalen samt utbyggnaden av den isfria örlogshamnen Poljarnoe. I detta sammanhang bör även erinras om de s.k. spökflygningarna samt de vid ett flertal gånger konstaterade fallen av faktiskt spionage från sovjetryskt håll i såväl Norge som Finland och Sverige. Vi måste slutligen även betänka att Norden f.n. - efter nationalsocialismens seger i Tyskland, det gamla Tjeckoslovakias undergång och det rödspaniska upprörets misslyckande - utgör den enda återstående inkörsporten till Europa för de bolsjevikiska omstörtarna.

Det är detta som gör utsikten till en engelsk-rysk allians så skrämmande ur nordisk synpunkt. Ty Nordens länder komma därigenom i en ytterst farlig mellanställning mellan Europas östliga och västliga stormakter, vilka i dessa länder måste se en önskvärd brygga mellan de allierade. Den ryska framstöten i Ålandsfrågan får sin naturliga förklaring utifrån denna utgångspunkt. Vi få heller icke glömma Sovjetunionens krav på att genom särskilda garantier få Finland och Baltikum sig erkända som "livarum". Det innebär ett direkt hot även mot Norge och Sverige, ty konsekvensen av dylika "garanter" skulle säkerligen bli att Sovjetunionen gävas fria händer också beträffande Skandinavien. Detta har f.ö. nyilván erkänts av den engelske majoren Butler, som i slutet av juni intervjuades av den svenska tidningen Östersunds-Posten. Efter en diskussion av hithörande frågor ställdes därvid slutligen till honom följande fråga: "Således menar ni att England för att i en kamp mot Tyskland få Rysslands stöd, skulle tillåta detta land att sätta sig i besittning av Norges ishavshamnar samt norra Sveriges och Finlands rika råvarutillgångar och industrier?" Butlers svar blev: "I tider av oro och krig måste varje folk tänka på sin egen säkerhet, även om det skulle gå ut över en mot oss sympatiskt stämning. Naturligtvis skulle icke vi engelsmän vilja se de skandinaviska folken duka under för en rysk invasion. Men det kan bli det pris vi måste betala Ryssland för dess hjälp". (Kurs. här.)

Nu finnes det icke desto mindre i samtliga nordiska länder personer som varmt förordar en anslutning till denna s.k. fredsfront. Det är först

och främst de på Moskväs direkta order arbetande bolsjevikerna men dessutom inflytelserika grupper inom såväl det socialdemokratiska partiet som den borgerliga vänstern. Sin propaganda ge de den formen att "de fredssökande demokratiska staterna" nu måste sluta sig samman mot "de krigsivrande diktaturerna". Man vill sålunda göra gällande att fredskörleken skulle vara koncentrerad hos ett visst slags stater allenast, de s.k. demokratierna. Men denna propaganda bygger på en stor lögn. Ty att exempelvis Storbritannien nu är så angeläget att bevara status quo sammanhänger med att detta tillstånd är liktydigt med bevarandet av dess eget världsherravälde. Vid bedömandet av den nuvarande storpolitiska situationen måste vi också alltid hålla följande geopolitiska fakta i minnet. Ensamt kontrollerar Storbritannien mer än en fjärdedel av jordens yta, tillsammans med Frankrike och Sovjetunionen äger eller kontrollerar det mer än hälften därav. Ungefär tre fjärdedelar av jordytan behärras av 6 stater, medan de övriga 68 - däribland de tre stormakterna Tyskland, Italien och Japan - måste nöja sig med resten. På liknande sätt förhåller det sig med världens råvarutillgångar, av vilka Storbritannien, Förenta staterna, Frankrike och Sovjetunionen inneha icke mindre än 85 proc. Med dessa siffror för ögonen kommer ju den demokratiska "fredsfrontens" strävan att te sig mindre ädel än om man uteslutande tar hänsyn till de vackra talesätt med vilka dess representanter pläga framträda. Och vi förstå även därav att Nordens stater icke ha någon reellt intresse av att träda in till försvar för de nuvarande besittningsförhållandena i världen.

Någon kanske nu undrar huruvida förf. till dessa rader åt istället vill att de nordiska staterna skulle alliera sig med de s.k. axelmakterna. Svaret måste bli "nej", även om givetvis alla nationella kretsar här uppe i Norden med sympati måste följa den kamp som i andra länder föres mot de gemensamma internationella fienderna marxism och storfinans. Men motsättningarna i Europa äro icke uteslutande av rent ideologisk natur utan inblandade med makt- och försörjningspolitiska faktorer som icke direkt angå oss nordbor. En anslutning till Rom-Berlin-axeln med dess fortsättning bortåt i fjärran öster skulle sålunda medföra militära förpliktelser för tillvartagande av intressen som i själva verket äro oss ovidkommande. Nordens neutralitet i stormaktskampen är även av betydelse för en kommande försoning mellan Tyskland och England, vilken är en livsnödvändighet om den europeiska freden skall kunna tryggas på längre sikt och de vita folkens världspolitiska inflytande upprätthållas. Och såsom läget är f.n. syns enda vägen till ett dylikt tysk-engelskt samarbete gå över Norden som i många avseenden kan betraktas som en naturlig brygga mellan tysk och brittiskt. De nordiska staterna ha här en uppgift av historisk räckvidd som

helt skulle äventyras om de slöte upp på ena sidan av dagens stormaktsfronter.

Den logiska konsekvensen av det politiska utgångsläge som skisserats i denna artikel är sålunda att Nordens neutralitet bör och måste upprätthållas. Det kan heller icke råda någon tvekan om att detta under vissa bestämda förutsättningar även är praktiskt möjligt. Men det måste i så fall bli en neutralitetspolitik av helt annat slag än den nu i de olika nordiska länderna officiellt proklamerade. Denna uppvisar nämligen på väsentliga punkter så avgörande brister att dess faktiska värde är nämligen illusoriskt.

Det gäller först problemets psykologiska sida, alltså den allmänna opinionens i propaganda och press manifesterade inställning till yttervärlden med dess olika stater och maktkombinationer. Härutinnan ålägger sig den härskande demokratin ingen neutralitet alls. Tvärtom tar den mycket ensidigt parti för det ena stormaktsblocket, den s.k. fredsfronten, medan samtidigt de totalitära staterna och deras strävanden på allt sätt misstänklighetsas. Förf. till dessa rader önskar minst av allt att nordisk press skulle skriva på kommando av dr Goebbels, det vore enligt hans mening lika förkastligt som om dess åsikter och ståndpunktstaganden skulle utkolporterats från Kreml eller Downing Street. Men det minsta man kan begära är att pressen avhåller sig från den spridning av illvilligt förtal och rena lögnor om tyska händelser och förhållanden som nu systematiskt sker. Det strider mot såväl aktningen för fakta som känslan för rent spel och är dessutom ett hinder för det allmän nordiska intresset att bevåra en opartisk neutralitet. Det är därför ett oundgängligt krav att pressen ålägger sig den största takt och moderation då det gäller att bedöma händelserna på den storpolitiska arenan. Vår uppgift är nämligen icke att uppträda som moraliska domare över världsförloppet. Vi här uppe i Norden ha intet reellt intresse av att dragas in i stormakternas konflikter och maktsträvanden. Den förutsättningen för att vi skola kunna hålla oss utanför dessa är att vi icke låta ovidkommande ideologiska bevekelsegrunder sätta sin prägel på vår allmänna opinion utan mot alla håll iakttaga en opartisk och lidelsefri hållning.

Icke mindre betydelsefullt är emellertid att vi lyckas skaffa oss en tillräckligt säker diplomatisk grundval för vår neutralitet. Det råder icke med att såsom nu de nordiska utrikesministrarna göra endast avge vackra abstrakta deklarationer, neutralitetspolitiken måste istället fixeras i konkreta bestämmelser. Och därvidlag är det framförallt av vikt att få de tvistepunkter uppklarade om vilka delade meningar kunna förefinnas hos utrikesledningarna inom de nationer som neutraliteten skall påstås

emot. Att här lita till mer eller mindre klara och mer eller mindre erkända folkrättsregler vore särskilt i dagens internationella läge utomordentligt farligt. Den mest brännande frågan i hela detta problemkomplex utgör otvivelaktigt utrikeshandelns betingelser under ett ev. krig. Såsom tidigare framhållits gå vad Sverige beträffar Englands och Tysklands intressen isär ifråga om vår malmutförsel. Men ser man saken ur de samlade nordiska staternas synpunkt är det uppenbart att det även måste vara till Englands fördel att dessa stater ej helt upphöra med sin utrikeshandel under ett krig, åtminstone teoretiskt det enda neutralitetsalternativet till ett fortsättande av export och import under ungefär samma villkor som i fredstid. Sistnämnda ståndpunkt är det emellertid som de nordiska staterna bra påvisa som sin och även söka få erkänd av övriga intresserade makter. Ett lysande tillfälle erbjöd sig genom det tyska erbjudandet om nonaggressionspakt med Nordens länder. Detta borde ha accepterats, och sedan förslag om en motsvarande pakt framställets även till England som under dylika omständigheter knappast kunnat avböja. Om också Sovjetunionen på tillfredsställande villkor hade kunnat föras att lämna ett liknande bidrag till freden är däremot mera tvivelaktigt, men det hade räckt ett bra stycke om de nordiska staterna lyckats få betingelserna för sin neutralitet bl.a. i handelsavseende godkända och preciserade av de båda stormakterna England och Tyskland. Då hade vi här i Norden äntligen fått en fast utgångspunkt att ställa oss till.

Om denna neutralitet skall bli verkligt effektiv måste den emellertid kunna hävdas med militära maktmedel. I detta avseende brister det nu åtskilligt, speciellt evad det gäller Danmarks och Norges försvarskrafter. Kravet på en omfattande upprustning måste därför idag alltmer energiskt ställas i de olika nordiska länderna av dem som önska att dessa länders oberoende skall bevaras. Och denna upprustning måste följas av ett samordnande av vederbörande arméer, flottor och flygvapen inom ramen för ett nordiskt solidaritets- och försvarsförbund med uppgift att trygga Nordens neutralitet åt alla håll. För många kan denna tanke synas som en verklighetsfrämmande utopi. Ser man saken ur mycket trång synvinkel kan det också förefalla naturligt om man i Danmark icke hyser något större intresse för den finländska östgränsens betydelse eller om man i Norge med samma likgiltighet betraktar Sönderjyllands öde. Vädgar man blicken måste emellertid nödvändigheten av en allnordisk solidaritet framstå i desto klarare dager. Ty på lång sikt måste det inverka på övriga nordiska staters politiska framtidsutsikter om ett av dem förlorar sin frihet. Ty det vore upptakten till hela Nordens undergång som självständig maktfaktor. I den mån känslan av att denna enhet Norden är ett positivt värde för var

och en av de olika nationer som ingå däri, kan heller intet nordiskt land stå likgiltigt till om något av de övriga förlorar sin på den nationella egenarten grundade frihet, ty denna är just en oungämlig förutsättning för att den nordiska enhetstanken skall få det konkreta innehåll som allenast kan göra den fruktbar och livsduglig.

Förslaget om ett nordiskt försvarsförbund av nu antydda art mötes understöddom även av motstånd med utgångspunkt från påståendet att ett dylikt i alla fall icke skulle kunna hålla stånd mot en stormakts överlägsna stridskrafter. Detta är givetvis sant om man inbillar sig att ett anfall på Norden skulle kunna förbli en isolerad aktion som ej dröge in andra stater i kraftställningen. Detta är emellertid föga troligt. Det mest sannolika är istället att besittandet av nordiskt territorium blott sker som en följd av en redan utbruten eller i varje fall uppseglande konflikt mellan tvägne rivaliserande stormakter. Under sådana omständigheter är det otänkbart att ett lands hela militärapparat skulle kunna koncentreras mot Norden. Därmed har emellertid uppgiften förenklats på ett avgörande sätt. Ty ett nordiskt försvarsförbund skulle besitta så effektiva militära maktmedel att det med hänsyn till övriga fronters behov av stridskrafter t.o.m. för en stormakt skulle innebära alltför stora risker att våga sig på en angreppshandling. Såvitt det står i mänsklig förmåga att åstadkomma skulle sålunda ett dylikt försvarsförbund skapa trygghet och fred åt Nordens folk, vilka i nuvarande hotfulla internationella läge äro utsatta för de allvarligasre faror på grund av frånvaron av verkligt effektiv militär beredskap.

Ovanstående analys har av lättförklarliga skäl blivit ganska kortfattad. Med full tydlighet framgår dock av den att Nordens neutralitet innebär allvarliga problem för vilkas karaktär man föga gjort sig reda bland dagens maktägande kretsar i de nordiska länderna. Att finna en praktisk lösning av svårigheterna ligger dock, såsom också visats, helt inom möjligheternas gräns. I såväl Norge och Danmark som Sverige och Finland måste därför en allt starkare samling ske kring kravet på en förutseende och medansvarig neutralitetspolitik, ty denna fråga rör oss alla, vår frihet, vår kultur, vår nationella egenart, de värden vi skatta högst här på jorden.

Per Dahlberg.